

**ЛЕКСИКА МІЖНАРОДНОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ І ШЛЯХИ ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ**

Сидоренко І.А.

викладач

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут”

Мовною базою міжнародної документації є загальноживана лексика нейтрального пласта, яка поєднується зі спеціальною та термінологічною лексикою, а також скороченнями, абрєвіатурами, неасимільованими латинськими та французькими вкрапленнями. Під час використання загальноживаної лексики у контексті цих документів відбуваються звуження її семантичного діапазону, звільнення від частини існуючих значень, видозміна їх аж до виникнення нових.

Процентний склад кожного лексичного шару не є однаковим. Якщо загальноживана лексика складає більшість елементів тексту, то спеціальна представлена в меншій кількості. До неї можна віднести назви організацій, закладів, органів, процедур, посадових осіб, посад, назв документів, їх частин, а також так звану ситуативну лексику [2, с.34].

Суспільно-політична лексика наряду зі спеціальною відіграє важливу роль в наданні документам як зразку офіційно-ділового стилю “домінуючого колориту”. При цьому слід підкреслити значення спеціальної лексики. До спеціальної лексики відносимо спеціальні та фразові стандарти, лексику, пов’язану зі сторонами договору, укладанням та існуванням договору, зокрема договірну лексику, тобто частотні лексичні одиниці, які сприяють реалізації теми домовленості. Словосполучення, до складу яких входить лексика домовленості, стандартизуються в текстах, набувають клішованого характеру і творять спеціальну фраземіку міжнародних документів [1, с.11].

Спеціальна лексика завжди вживається в прямому, номінативному значенні. Вона надає документу офіційності, однозначності, точності.

Необхідно брати до уваги те, що спеціальна лексика, її склад та процентне співвідношення змінюється в залежності від жанру документа. Зокрема, в договорах, конвенціях виділяються наступні тематичні групи спеціальної лексики: 1) повна та точна назва документа; 2) лексика, пов'язана зі сторонами, що домовляються і з укладенням договорів та їх підписанням.

Існує явно виражена тенденція зберігати незмінний набір лексичних віх певних ситуацій, в чому можна вбачати один з проявів консерватизму стиля. Лексичні віхи – являються достатньо часто повторюваними одиницями лексики документів, що пояснюється характерними рисами офіційно-ділового стилю – ясністю та шаблонністю. Будучи стержневими, вони несуть основне лексичне навантаження, складаючи змістовий каркас всієї фрази. Той факт, що мові документів не притаманні синонімічність та різноманітність мовних засобів, призводить до високої частотності вживання одних і тих лексичних одиниць.

В лексиці міжнародних договорів існує значна кількість слів, які вживаються у значенні, властивому їм лише у цих текстах. Деякі з цих лексем набувають нового значення, незафіксованого лексикографічними джерелами. Інші слова, у перекладі українською мовою, перекладачі замінюють певними фіксованими відповідниками, закріпленими за конкретним англійським словом, що є свідченням ідіоматичної стандартизації [1, с.6].

До специфічних лексичних засобів даного стилю Калюжная та Зарума-Панських відносять також так звані ділові стандарти, які надають документам певний стилістичний відтінок. Мається на увазі коло стійких, традиційно вживаних словосполучень – блоків, які багатократно повторюються в готовому вигляді в конкретних ситуаціях, закріплюються за ними і в силу цього функціонують як готові словесні штампи).

Незалежно від жанру стандарти в документації класифікуються за емоційним забарвленням (позитивні та негативні) та стилістичним (урочисті,

пафосні); по приналежності до стилю (книжні, розмовні); за тематикою документів (юридичні, економічні, соціально-політичні).

В документах регламентуючого характеру використовуються емоційно незабарвлені ділові стандарти, які, як правило, відносяться до нейтральної лексики. Саме такі ділові стандарти являються характерними одиницями лексики стилю міжнародної документації.

Окремо слід зупинитися на латинських та французьких виразах. Сфера їх вживання – юридичні тексти, як правило, інформативного жанру. Такі одиниці вживаються в документах як кліше, як єдине ціле, але чуже за походженням (про що свідчить виділення в тексті шрифтом або підкресленням).

Деякі латинські слова і вирази входять до складу англійських словосполучень. У таких випадках, в українських відповідниках може мати місце збереження латинського (рідше французького) слова або виразу, його транслітерація чи переклад. Досить широко в міжнародній документації представлені скорочення складних лексичних одиниць.

Лексика міжнародних договорів кількісно обмежена, тобто спостерігається тенденція до замкнутості, використання уніфікованого набору лексем, фраз і структур, для яких характерні обмежені можливості сполучуваності, що є проявом консервативності стилю. Для мови договорів не типове вживання неологізмів, а використання синонімів обмежене, оскільки вони можуть створити ефект двозначності.

Література:

1. Зарума-Панських О.Р. Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості. Автореферат дисертації на здобуття ступеня філологічних наук. Львів – 2001 – С. 2-19.
2. Калюжная В.В. Стиль англоязычных документов международных организаций. – К.: Наук. Думка – 1982 – С.6-38.
3. Коммисаров В.Н., Рецкер Я.И, Тархов В.И. Пособие по переводу с английского языка на русский. Часть II, грам. и жанрово-стилистические основы перевода. Изд.: Высш. школа. Москва – 1965 – С. 20-185.

